

РІК І. СІН * ВАРШАВА, СУБОТА 7. СЕРПНЯ 1920 р.

ч. 1.

Тижневик Українського Козацтва.

Редакція і Адміністрація:
Варшава, Українська Військова Місія
Довга 29, Тел. 89-37.

Виходить що-суботи.

Ціна 25 карбованців. (5 марок.)

НОТА

Правительства Української Народної Республіки.

ДО ДЕРЖАВ І НАРОДІВ.

1654 року Українська Держава на чолі з Гетьманом Богданом Хмельницьким заключила з Урядом Держави Московської договір, по якому Україна й Московщина, заховуючи свою суверенність, обеднались в тісний державний союз для оборони спільних інтересів обох народів.

Але з перших років існування Московсько-Української унії, Російські царі стали накладати свою тяжку руку на суверенність Українського народу, стали відбирати Українському народові його державну окремішість, його давні вольності. І з того часу на протязі 3-х століть провадить Український народ тяжку вперту боротьбу проти

московського імперіалізму. В сій боротьбі московські деспоти намагались знищити не тільки державну незалежність Українського Народу, а його стару культуру, мову, стародавні звичаї народні.

По всій Україні ширився страшний режим московського шовінізму, переслідувалось все українське, гинули на шибеницях і в тюрмах краї сини батьківщини в боротьбі за найсвятіші права народні. Буржуазія, дворянство й духовенство України прийняли зовнішні ознаки московської культури, здавалось, що само обличчя української нації зникає, гине й завмирає сама ідея окремої української культури.

Але доля судила інакше. Не міг згинути й не згинув вільний 40 міліоновий Український народ; окутаний московськю темрявою, закутий в кайдани московської неволі, він мріяв про світлу будучину й чекав слушного часу, щоб повстати проти своїх споконвічних гнобителів.

І той світливий радісний час настав. Коли під натиском революції 1917 року повалилися гнилі стіни Всеросійської Тюрми Народів, Український народ в особі свого первого Народного Парляменту—Центральної Української Ради, — проголосив на весь світ свою вепереможну волю відродити незалежну Українську Державу й визнав У. Н. Р. суверенною й незалежною. Але московський централізм перекрашений в червоний кольор комунізму, не визнав найсвятіших прав Українського народу на самовизначення й пішов війною проти молодої Української Республіки. І з того часу Український народ на протязі 3-х років провадить тяжку кріваву боротьбу за волю проти московських комуністів — большовиків, проти червоних армій Леніна й Троцького. Тепер Українські народні маси, побачивши після 300-літнього ганебного гніту світлу, радісну зорю святої волі, не складуть зброї доти, доки не осягнуть своєї конечної мети бути господарем в своїй хаті — Самостійній Українській Державі. Кали совітським арміям удавалось зайняти майже всю територію України, Український народ по всій українській землі повставав і виганяв окупантів геть за межі своєї батьківщини. Маючи навіть формальну владу на Україні, большовики ніколи фактичної влади не мали, ніколи не були визнані Українським народом. Вони тримались і тримаються на Україні лише страшим, нечуваним терором, диким знушенням над Українським народом.

Коли року 1919 Український народ під проводом Правительства У. Н. Р. на чолі з Головним Отаманом С. ПЕТЛЮРОЮ звільнив майже всю територію України від совітських військ, прийшла армія Денікіна й намагалась знову повернути Україну в лоно „Єдиної, Неділімої Росії“. Але чорний імперіалізм Денікіна задововольнив Українське населення не більше, ніж червоний імперіалізм Леніна. Український народ знову повстав проти грабіжницьких банд Добрармії й вирішив долю авантюри Денікіна.

Розуміючи безнадійність змагатись проти національних стремлінь Українського народу, Російський Совітський Уряд сімулював визнання незалежності України й поставив свого агента Раковського на чолі самозваного Уряду Української Совітської Республіки, що складається з людей, які ніколи нічого спільногого з Українською нацією не мали. Але таки мудрі заходи Російських большовиків не могли задовольнити народніх мас. Український народ боровся й бореться не тільки за самостійну Українську Державу, але й проти тієї форми влади, яку йому навязують російські большовики. Проти тієї совітської форми влади, яка на протязі останніх років повернула багату, пишну Українську землю в тиху, мертву руїну, — не сліпий Український народ, щоб не бачити, як припинялась комунікація й торговля по всій Росії, як стали фабрики, заводи, як гине від безробіття голоду й холоду міське населення — інтелігенція й робітники. Бачить змучений Український народ, як гинуть під чоботом чорвоноармейця старі здобутки всесвітньої культури, як конає в совітських “чрезвичайках” цвіт, мозок і краса нації, як шириться по всій Україні смертельні пошести, як ставиться під загрозу саме фізичне життя населення України.

І не хоче миру Український народ, а хоче боротьби проти насильників. Не хоче миру той народ, який довгі віки тільки й мріяв про мирну, спокійну працю на вільній українській землі. Не вірить Український народ тим ілюзіям миру з совітською Росією, що мають народи Європи, які не відчували на собі большовицького панування, совіт-

ською форми влади. Не вірить, — і на численні мирові пропозиції ріжних Держав відповідає повстаннями по всій Україні, на Поділлю, Волині, Херсонщині, Київщині, Полтавщині й далеких Харківщині й Катеринославщині.

Українське Республіканське військо й Правительство У. Н. Р. на чолі з Головним Отаманом С. ПЕТЛЮРОЮ не може, не має права пропонувати миру з Савітською Росією доти, доки Український народ домагається не миру, а боротьби, побіди й визволення.

Правительство У. Н. Р. і героїчне Українське військо провадить боротьбу з большовиками, будучи ізольовані від всього світу, і невизнані Державами й народами, не маючи жадної допомоги. Ті Держави, що енергійно допомагали авантюристичній боротьбі Денікіна разом проти большовиків і проти поневолених народів був. Росії, не хотіли бачити нашої нерівної боротьби, не хотіли визнати природних прав Українського народу й не хотіли допомогти Правительству У. Н. Р. і Держави, що розуміли весь руйнуочий жах большовицької загрози, не розуміли, що в боротьбі проти большовизму треба опертись лише на живі сили народів, що борються проти Савітської Росії. Не розумів і не розуміє весь культурний світ, що Український народ вже переболів комуністичною демагогією, що святий обовязок могутніх культурних Держав і народів допомогти Українському народові в його боротьбі проти большовицького вандалізму за самостійне державне існування. Лише ті Держави, що створились на руїнах був. царської Росії, що відчувають на собі страхіття большовицької пошести, зрозуміли нас і визнали наше право на боротьбу.

В імені Українського народу, Правительство У. Н. Р. на весь світ заявляє, що той мир і спокій на Сході Європи, якого так бажають Держави Антанти, наступить лише тоді, коли суверений Український народ матиме право на Українських Установчих Зборах вільно вирішити долю Української землі — чи має бути Україна цілком незалежною, самостійною Державою чи має обеднатись з іншими Державами в більші державні організми. Коли ж такого права не буде визнано за Українським народом, коли йому не дадуть змоги вільно вирішити свою долю, не заспокоїться Українська земля. Після довгого сну прокинулась Україна на боротьбу за свою волю й не доведеться приспати сил народніх демагогії царських генералів.

Бажаючи лише миру й спокою для змученої, зруйнованої України, Правительство У. Н. Р. заявляє, що з радостю прийме мир, коли окупаційна Савітська армія залишить територію України, коли Правителству У. Н. Р. дадуть можливість скликати на демократичних основах Українські Установчі Збори, які остаточно вирішать долю України та установлють лад і порядок на колись благодатній, нині зруйнованій Українській землі.

В імені Правительства Української Народної Республіки.

Голова Ради Міністрів: ВЯЧЕСЛАВ ПРОКОПОВИЧ.

Заступник Голови Ради Міністрів: АНДРІЙ ЛІВИЦЬКИЙ.

Міністр Закордонних Справ: АНДРІЙ НІКОВСЬКИЙ.

3 серпня року 1920., м. Варшава.

Наша правда

Правда, за яку бореться український нарід, є одною з тих одвічних прав, проти яких завжде повставали величезні зграї запеклих ворогів її. І наша правда є властне такою великою правдою.

Се цілком зрозуміло і натурально. Візміть, наприклад, правди: Христа, Будди, Ма-

гомета, Гуса; візьміть правди Гарiballdi, Костюшка і багатьох інших, що провадили людей до поліпшених релігій, або до кращого національно-державного життя, — усі вони мали стільки ворогів, що годі здавалося ждати від них перемоги. Ворогів було там багато, і вони як хмари цілком покривали проміння тих правд. Коли Христос зі своїми рибалками почав проголо-

шувати свої одвічні святі правди, то здавалося, що вороги його — римська держава, жidівське духовенство та багатій, зітрутуть унівець усі правди Христа: коли Будда, злишивши своє роскішне життя великого магната, почав голосити свою проповідь терпіння на землі, і коли на нього посыпались переслідування ворогів, то здавалось, що правда його загине; коли Магомет роспочав свою релігійно-національну боротьбу з корейшитами (суспільна верства, що не признавала за Арабами Магомета національно-державних прав і ганила проповіді Магомета, не визнаючи його за пророка) і після перших успіхів, почав був терпіти невдачі, коли вороги, розбивши у боях усі його сили, ледви живцем не зловили самого, коли справа Магомета, здавалася, зовсім пропала, а вороги вкризи їх, неначе сарана, — то здавалось, що вся справа зеленого прапору (прапор Магомета) пропала. Ale то тільки так здавалося. В короткому часі Магомет здобувся на силах, зібрав своїх вірних людей, і справа Магомета перемогла.

А подібна до Магометанської національно-релігійна боротьба великого Чеха, I. Гуса. Адже самого Гуса вороги його спалили на вогні, прихильників Гуса розігнали на чотирі вітри, а Чехія стала під німецькою владою тим, чим стала Україна під владою московською після Переяславської угоди.

Алеж тепер-хіба можемо ми сказати, що вороги перемогли Христа, Магомета, Гуса?

Ні. Іх релігійні правди сяють і досі і єднають коло себе міліони людей.

А блискаюча правда палкого патріота італійського народу Гарібальді, що обеднав коло себе в одну могучу цілість всю Італію?

А вогненна правда великого патріотизму Польського народного героя — Костюшка, хібаж мало ворогів мала? Росія, Прусія, Австрія —

Найбільші держави Європи сполучилися на те, аби стерти, знищити слабовиту постать Костюшки, разом з його білою мужичною свитиною, в котру він одягнувся, аби доказати світові, що простий селянин-мужик-гречкосій, за свою правду, за свою державну незалежність, вміє проливати кров свою не гірше від великих панів і магнатів.

А наші українські лицарі: Сагайдачний, Мазепа, Орлик, Богуць, а Шевченко, Драгоманів, Франко і безліч інших, хіба ж не доказують своїми ділами, життям і вчинками, що та правда, за яку вони боролися правда українського народу не є, в істоті своїй, такою ж самою правдою, якою були і суть правди Гарібальді, Костюшка та інших борців за національну ідею? I наші українські святі борці за українську правду, і віковічні змагання українського народу за своє державне існування, і ті велики могили, що вкрили українську землю і наша славетня українська армія, що наперекір усім заходам ворогів своїх до цього часу не перестає битися з ними, і сучасні титанічні зусилля українських повстанців, і палаючі села на Вкраїні, і звіряча лютість катів московських над українською людністю і безліч інших явищ і обставин сучасної нашої боротьби за нашу українську правду. Все це доказує, все це кличе до неба і на всі кінці широкого світа, що правда українського народу не є штучною правдою якоєсь, мертвої доктрини, видумкою „мудрого німця“, гаслом якоєсь партії, або справою заінтересованих держав, окремих гуртків, осіб тощо, — правда наша є власне тією правдою, що ніколи не перестає жити, що своєю святістю, своїм великим та могутчим змістом захоплює величезні маси людей, кидає тих людей на боротьбу за торжество своєї ідеї, і тоді перестане змагатись, коли всі свої ідеї, всі свої завдання цілком переведе в дійсне, реальне життя. От така то наша правда-правда українського народу. Вона велика, вона не переможна, вона свята. I велика невміруща слава лагідним сяєвом укриває голови тих чесних працьовників, що обстоюють його правду, тих борців, що захищають її, тих мучеників, що кладуть за неї життя своє.

Головний Отаман у бою.

Довідусмося, що в одній атаці на галицькому фронті брав особисто участь у бою з більшовиками сам Головний Отаман С. Петлюра. Його присутність і його бадьорість спричинила до гарного висліду атаки

DE MORTUIS.*

Передо мною лежать „Вісти“ — фронтовий листок 6-ої стрілецької дивізії. Багато ріжних думок тиснуться в голову після перечитання цих коротеньких, але широких змістом „Вістей.“

На першій сторінці — малюнок телеграфичних стовбів з дротом, по якому алгоритично ніби ідуть по всьому білому світу вісти. А нижче намальовано хреста з іменами похованих.

А які ж то вісти, — про кого і про що? Про чи імена нагадує той хрест? Про імена славних Запорожців, Січових Стрільців, Сірих, Синіх, Дорошенковців, Богданівців, Гайдамаків, що полягли в боях з більшовиками в борбі за волю й незалежність України.

Перечитую листок і знову вертаюся до початку і знову дивлюся на цей телеграфичний дріт і на цей малесенький хрест. І перед моїми очима, перед моїм розумом встає вся Україна, вкрита подертим дротом і хрестами... Гинуть тисячами найкращі сини української землі — в складі постійних курінів, полків і в складі повстанчих відділів, гинуть, здобуваючи собі право на вільне, самостійне життя, а дріт мовчить про це. Українці мрутуть у цій боротьбі, як українці, а дріт, як що й цілим зістався, то — волею подій — мовчить про це.

Така вже, видко, гірка доля українців, що не хочеться їй, цій долі, аби ширший світ знати про них, знати про їхній бой за волю й незалежність рідного краю.

Самі сусіди не знають або й не бажають знати: хто ж вони, ці українці, коли, за що і ким забиті. Дріт мовчить, лише вітер гуде свою думу німу...

Мигне інколи сухеньке, коротісенькое повідомлення в якійбудь часописі про гарні діла 6-ої стрілецької дивізії, — і знову тиша.

Ніхто і ніде не розкаже докладно широкому світу — що то за люди і за що вони буються... Відірвані тепер фронтові люди від запілля, як відірвана вся Україна від цілого світу.

А треба цілому світові росповісти, що склалась ця дивізія, як і інші, з людей, які ось уже третій рік не кидають боротися за волю України. Позбавлені можливості в більшості — побути за цей час дома, майже всі вони перенесли тиф, пошматували нерви своїм вояцьким життям, але ще мають віру в успіх своєї боротьби з більшовиками.

Хто ж це знає?... І хто це ширшуому світові розскаже?...

Знають лише ті, що в час роспушки і апатії загалу-активно боронять Україну від чужинців, бороться і вмірають не за Росію якусь, а за Україну, а розказувати... нікому, бо... чужинці в їхньому краю, і нема свого голосу-своєї рідної преси, немає грошовитої гори за кордоном, яка щедро сипнула б із своєї повної кешені, і загулиб усі проти усього світу про українців, про їхнє право на самостійне життя, про боротьбу за це право.

Хто і де оповідає тепер на світі про нечувано-славетні діла українських регулярних полків і повстанців проти більшовиків? Хто оповідає про це так, як того вимагає справедливість людська і... стратегія.

Алеж увесь світ культурний мусить знати докладно про військових українських проводирів цього періоду — про Омеляновича-Павленка, Загродського, Олександра Удовиченка, Тютюника, Безручка, Порохівського й інших, імена яких і цівільна і військова історія наша впише на свої сторінки. Мудрі політики, навіть світові не добавляють цієї завзятої борні і часто слухаються старих дипломатів — „неделімців“.

Хочеться більше чути про цю боротьбу. Хочеться, щоб і вся Європа мала в своїх руках як найбільше фактичних даних про те, хто є українці, за що і як вони боролися і борються тепер. Край наш дичіє, роспорощенність людей побільшується до нечуваніх і для сторонніх цілком незрозумілих розмірів.

Чую, що денеде наші вояки окладають нариси, описи боїв, свої спогади, але я боюся, що всі вони можуть загинути, як загинуло вже багато цікавого матеріялу про славні піла наших людей — українців на Вкраїні. Сумно робиться при одній згадці про це.

Треба б такий літературний матеріял збирати, і пекучий матеріял пускати до друку негайно, а решту складати для опублікування в недалекій будуччині.

Хотілося б, щоб цей „Син України“, який розлиться навіть не у себе в хаті, а на чужині і в тяжких муках, росповів по змозі усьому україно-польському фронту і його запіллю, ворожому фронту і запіллю і усьому світові: хто такі українці-борці-вояки проти більшовизму і як вони борються.

А то... стоять лише мовчазні хрести по всій Україні... І стоять їх далеко більше, ніж то думають українці-батьки, які виряжали своїх дітей на цю боротьбу-війну...

По самим хрестам своїх забитих братів українці зможуть провести телеграфичний дріт і по ньому переказати широкому світові: що робилося і робиться „на нашій, несвоїй землі.“

Букшований.

* Про мертвих.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Уміщаючи цю статтю нашого шановного співробітника, Редакція закликає все українське воянство і всіх, кому дорога і люба справа українського війська, до співінструкції в тижневику.

„Син УКРАЇНИ“ радо відкриває свої сторінки кожному

сину УКРАЇНИ, який хоріє болями нашого рідного українського війська і радіє його радощами.

„Син УКРАЇНИ“ буде силкуватися, аби на сторожі наших українських інтересів стояло і слово, яке нині у нас на Вкраїні наслідком „великої руїни“ так дуже занедбано.

„Син УКРАЇНИ“ просить нести до нього всі свої нариси, спогади, а також офіційний матеріял, який має історично-громадянську вартість, особливо останньої доби.

„Син УКРАЇНИ“ живе вірою, що він своїми малими силами і при гірких обставинах спричиниться до того, аби дійсно ширшому світові росповісти „чия правда, чия кривда, і чий мі діти“.

Дінтанта Сходу.

(Прибалтика, Польща й Україна).

Розмова нашого співробітника з п. міністром О. Ф. Саліковським.

Цими днями, їдучи до Риги був у Варшаві міністр внутрішніх справ У. Н. Р. Олександр Саліковський призначений Головою Української делегації на прибалтійський конференції. В розмові з нами п. Міністр повідомив, що безумовне право на участь в цій конференції мають лише прибалтійські держави, і вже сама конференція вирішила питання про участь інших держав. Де-які з прибалтійських держав визнають не тільки бажані, але й необхідним присутність на конференції представництва України, але остаточне це питання зясується в найближчі дні. П. міністр має в Прибалтиці ще інші доручення, які торкаються тамошніх наших Місій, і тому вийздить туди негайно.

Які власне завдання і яке значіння може мати Рижська конференція, запитали ми п. Міністра.

Основне завдання конференції це-певна координація сил і засобів задля спільногого захисту молодих держав, що утворились та консолідуються тепер у Прибалтиці від агресивних та централізаторських замахів імперіалізму—головним чином,

розуміється, східного. що торкається значіння конференції, то воно цілком залежить від того, оскільки нові й поки що досить кволі державні утворення відчувають свою солідарність і виявлять охоту до закріплення свого союзу на грунті спільних інтересів—так політичних, як і економічних.

А чи не можна знати, п. мініstre, вашого особистого погляду на цю справу?

Пан міністр охоче нам відповів.

Мене давно, а особливо з першої російської революції інтересувала проблема так званих тоді недержавних народів Росії, і чимало у цій області довелося мені попрацювати особливо в Москві. І, як редактор „Української Жизні“, і як один з редакторів національного відділу в великім кооперативно-громадськім видавництві „За друга“, і як член ініціативної групи в справі утворенна в Москві міжнаціональної організації в перші дні революції 1917 р., я весь час був, так би мовити, в центрі питань про долю малих націй на території Росії і їх відношення до „метрополії“ тамож собою, але то були інші часи. Для всіх нас то була пора рожевого юнацтва, коли ми свято вірили в російську інтелігенцію, в її демократизм, в ширість її божань піти назустріч і допомогти визвольному рухові отих, мовляв, пасинків Росії. Всі ми мріяли тоді про автономію, про федераційний звязок

А. М.

Дух Вернигори.

Поема.

I.

Земле! О, земле! . . .

Ти спиш . . .

А з тиши твого сна сходить велика ніч дум

Зоре вечірня,

Золота зоре! . . .

Веди мене в чорну ніч дум . . .

На Голгофу Любови, поміж хрести зборні-
лі, поламані хрести . . .

Щоб жахнулася нікчемність мої душі . . .

Га га! . . .

Бо спяніла від нікчемності дня душа моя . . .

Зоре вечірня,

Золота зоре! . . .

Прядуть проміння твої

Самоцвітний қилим на поросі землі . . .

А на қилимі тому

Паутинням тонесеньким

Стелеться безнадійність моєї души . . .

— — — — —

Тихо плаче-співає земля . . .

Неначе мати над колискою дитини . . .

А пісня світосяйним промінням роспливається навколо . . .

Стелеться шатром велетенської керей . . .

— — — — —

Від срібно-чорної глибини Гелеспонта

До шуму Литовської пущи . . .

Від скельного гребеня Карпатів до степів сонливих

Тихого Дону бродить-блукає розшарпаний Дух . . .

І стогне над могилами мучеників . . .

Над руїнами Хортиці . . . гремить над Переяславом.

Батуринським замком, божеволіє під Полтавою . . .

Плаче, ридає над Володимира столицею — Старим, Святым Київом . . .

І огортає землю українську серпанками пишної керей . . .

з Росією і т. д. Обидві революції принесли нам повне розчарування. Замість абсолютизму Романових перед нами в цей момент абсолютизм московського Кремля, замість білого імперіалізму — імперіалізм червоний. Треба рятуватись не шляхом федерації, яка під цю хвилину була блище уданим засобом до нового поневолення сильним слабшого, а шляхом консолідації окремих державних утворень та союза їх з спеціальною метою захисту тих інтересів, які можуть бути спільними чи для них усіх чи для окремих їх груп. Якщо ви бували на Волзі, то знаєте, що між великими баржами, що стоять на річці, є такі „гіблі місця”, в які коли потрапить людина, то власними силами вже врятуватись не може: її затягне і засмоктє. Отже такі страшні баржі уявляють із себе ті великі державні організми, що межуються з Прибалтикою, з Польщею, і з Україною. З почутям великого задоволення я повинен зазначити, що польські державні керовники першими це зрозуміли й першими пішли назустріч небезпеці, одкінувши в значній мірі історичні забобони та дрібно-обивательські почуття. Визнання Польщею самостійності України і союз з нею для захисту і польської й української державності це-перший крок по тому шляху, по якому повинні йти всі територіально сполучені між собою народи держав бувшої Росії.

І Україні на цім шляху належить роля незвичайної, цілком виключної ваги. Попробуйте скинути Україну з рахібниці, уявіть собі, що вона знов сполучилася біз Росією, визразу побачете, що та захистна рівновага сил, про яку я зараз казав, порушиться в самій своїй основі. Росія без України кінець кінцем не страшна, вона, навіть у свій час може увійти рівноправним членом в оту союзну систему, в оту, так би мовити, Антанту Сходу. Росія вкупі з Україною була б постійною імперіалістичною загрозою і Польщі і всім державам Прибалтики.

На цім скінчилася наша розмова з п. міністром Саліковським.

Сам читай і другому давай!!!

Потужно дзвонючи кайданами, присвічує
дітям

Заржавілою булавою слави батьків . . .
..... Дух Козачий . . . .

Голос духа:

Гнобили мене століття, знущалися над ду-
мою моєю покоління . . .

Самоцвіти стяга мого затоптали в глину
мерзоти слуги Мамони,

Гидотні царськи . . .

Квіти, засіяні мною, ідолам тим заплітали
в вінці . . .

А з тобою, народе мій, що з тобою вчинили?
I стогне народ:

Осліпили мене пожежою батьківщини . . .

Запрягли в ярмо і вигнали орати ниву . . .

А ниву, зрошену потом і кровлю моєю, за-
сівають чужинці . . .

Чужим зерном сіють . . .

. . . . А коли настає час жнивний, коли
огненнє сонце не сходить з

неба, застигло дугою стою серед поля з
серпом у правиці і жну . . . жну . . . жну . . .

Скамяніло серце . . .

Очі мої останню виплакали слізозу . . .

. . . . Зайшли полуночі . . .

І битим шляхом погнав мене ворог на схід

сонця . . .

Вітер Сибіру палив мою душу . . .

. . . Падлом кормив мене . . .

. . . Отруїв джерела і криниці . . .

Надію гнав нагаями від мене, але вона ніч-
чю темною, мов гадина,

Підкрадалася до мене і труїла серце мое . .

І серце пяніло . . .

І волоклося крівавою борозною . . .

Від раннього туману . . .

Огненним днем . . .

У крижану ніч . . .

. . . Ланцюгами скувало його марево недолі

Але серце мое снило велику думу . . .

І пила земля душу цю з кровю його . . .

Голос в безмірі простору:

. . . . Над терновим вінцем муки народа
шляхами мандрівних столиць,

Несуть руки мої переповнену чащу . .

Як несли споконвіку, так нестимуть її до
кінця . . .

. . . Камінна чаша . . .

Горить у ній невгласим полумям огонь
Судьби . . .

Вічне прокляття . . . .

І вічна молитва . . .

Горить Буття . . .

День учорацький . . . . завтрішній . . .

Сьгоднішня ніч . . . .

Схід і захід сонця . . .

О. Пв. Білозерський.

Як виходили в поле.

Наймолодшому з нещасного роду рабів, Ваннусові приснилася воля.

Він опянів її замашним подихом, бездольно влюбився в її чарівний усміх. Його думкою все-важно оволодів її принадний тихий шепті:

„Прийму тебе й твоїх рідних у свої золоті палати, коли змієш своє, невольничє тавро своєю, молодою кровлю та перепалиш своє й своїх рідних серце безмірним стражданням у гонитві за мною. За сьомою горою, за сьомою рікою мене найдеш і тоді поведу я тебе оновленого, з твоєю, оновленою сімею до своїх покоїв.“

Рано вранці зібрався Ваннус і покинув рідну-неньку і поневолених братів...

Пішов у кріавий бій...

Він... український козак...

Український козаче! Тепер по довгих терпіннях, го надсильній боротьбі опинився ти окріваний за останньою може вже рікою...

Вогонь стилу, страждання безмірного пре-гноблення очищував тебе й тут у Ланцуті:

Та коли глибоко вдумаєшся, побачиш, що на те ти заслужив, що багато рабських норовів і невольничого світогляду було у тебе,

Чи пригадуєш собі, що ти тут говорив недавно по московські, що в кругові твоїх товаришів силкувався ти бути істинно-руським, як де котрі офіцери Денікіна.

Що стидаєшся ти свого походження й своєї матерної мови?

Чи тяжиш як ти почав зневірюватися йтратити сили коли доля закидувала тобі дорогу тернями...?

Але ти все таки відмежав!

Ти прогнав геть від себе темних духів народного зрадництва й шкодливої зневіри та станив широ за свою рідну ідею. В тобі горить знову запал саможертви, ти стремися знову за сьому гору, де жде тебе счастья, твоя воля і воля для твоєї бідої, незрячої семі.

Так се бачив і признав тобі ввесь Ланцут на дні 28 липня с. р.

Ось послухай і приглянься собі здалека:

— „До сотника Гончаренка пришов наказ від Головного Батенька, щоб славне козацтво одностайнє стало, в похід вирушало...“

Славне козацтво добре знало, що чорна хмарна небо заступила. широкі степи галечю вкрило і в похід на наказ вирушало.

На широкім майдані, за сотнями сотні, як ріки з берегів виступали, майдан хвилями-четами заливали.

На широкім майдані, в козацькому жупані сотник Гончаренко виступає, сотника Трутенка широ дружно з його свідомими козаками поздоровляє: й до брац тва січового промовляє:

„Славне козацтво, жваве січове юнацтво і ви, панове старшини, чи вам відомо мало, що на Україні лихо настало, та що Україна гине?“

Ох! Чи це грім громить, чи буря гудить, чи хвиля хвилю ломить, — ні це тріскіт рушниць

і громкий гук кличів гнівну бурю соромить: не дамо землі, ні рідної семї ворогам на поталу, а до смерти-загину за свою Україну в бою зітрем навалу.“

І рушили сотні з сотником на чолі, як все-могутня хвиля, а за ними як вялі поплили журавлі й заплакало березове гилля.

... Весь Ланцут бажав тобі щастя.

А ти йшов з одною тільки думкою: „здобути або дома не бути“ і на всі наші бажання були одні тільки твої слова: „Слава Україні! Слава!“

До сліз зворушив ти своїх інструкторів, і коли пришов подякувати їм за те, що вони відкрили тобі очі на те, що ти вже не бездомний, осміянний „хохол“, а син свого рідного краю, своєї України.

Так! Це рішучо певне! Ти очистився 28 липня с. р. Ти перейшов сьому ріку й сьому гору і тобі наймолодшому з нещасного роду рабів, Ваннусові усміхнеться здавна сподівана Воля.

П. В.

Орленята.

Присвячу тим, що згинули за волю України

Полетіли орленята тай не повернули.
Де поділись? Не відомо. Може нічка знає,
Може вітер, може поле . . . але й ті забули,
Де поділись орленята. Хай їх Бог бороне!

Полетіли тай згинули, така їхня доля.
Круки кістки розтаскали, вітри слід задули,
І не найдеш серед степу-широкого поля,
Де поділись орленята, що не повернули.

Тільки карі оченята плачуть, не забули.
Поміж хмарами у небі та поміж зірками
Все шукають, виглядають — де вони
майнули . . .
Гаснуть очі, тужить серце думами, піснями.

Та ще Ненька-Україна — вона не забула,
На високу могилу серед степу вийде,
Подивиться, перехрестить . . . Все серцем
почула
І заплаче над долею, поки сонце зійде.

Цікавий документ.

Документ, що подаємо його нижче до уваги наших читачів, був надрукований в „Gazette de Lausanne“ (Nr 195, jeudi 15 juillet 1920) в перекладі з російської мови під титулом „Instructions aux agitateurs“ (un document bolschéviste): Люде, що бачили російський оригінал стверджують точність перекладу-тому, невагаючись, надаємо сей документ в перекладі на нашу мову. Документ цей ще раз свідчить про те, до яких, подлиг, езуїтських способів удаються большевики в своїх агітаційних цілях в настільно красномовним, що ніяких коментарів не потребує.

Інструкція ТРОЦЬКОГО агіаторам-комуністам на Вкраїні.

Товариші.

Те, про що ми тут і вся Росія говоримо цілком одверто, на Вкраїні можно шепотіти лише на вушко, а краще й зовсім не говорити. Уміння мовчати-це теж одна з фігур красномовства. Ви, товариші, відходите на Вкраїну. Памятаїте ж, що нема труднішої праці агітаційної, як на Вкраїні. В третій раз ми посилаємо сильні кадри агіаторів туди і кожний раз все з новою тактикою і з новими способами. Першим калрам у 1917 р. було дуже легко. Від них вимагалось підривати довір'я українських селян до Центральної Ради і Генерального Секретаріата. В той час Український народ не міг собі уявити свого політичного життя окремо від Росії, а тому одна вказівка агіатора на те, ще Вкраїнці одривають Україну від Росіян, з якими поруч в окопах лежали, з одного казанка їли, рішала питання в наш бік; а натяк на те, що Центральна Рада—буржуазна, а Генеральний Секретаріят складається виключно з генералів, остаточно відбивав у українського селянства охоту підтримувати свій уряд.

Трохи трудніш було при другому нашему поході на Вкраїну, бо ми готувалися воювати з гетьманом, а довелось — з Петлюрою. Це зробило задачу агіаторів багато складнішою. Треба було пригнати в очах повстанців Петлюру, керовника протигетьманського народного повстання. Це було дуже тяжке завдання, особливо тоді, як Петлюра був покритий славою, бо він скинув Гетьмана, оддав трудовому селянству Вкраїни всю землю без викупу і негайно скливав трудовий конгрес. Ми передбачали довгу війну. Але нам допоміг випадок з полковником Болбочаном, який зрадив повстанський уряд і перейшов на бік Деникіна. Указування агіаторів на цей випадок, звязування його з тим, що Петлюра був членом Генерального Секретаріята, твердження думки, що Петлюра скинув гетьмана для того, щоб самому зробитись гетьманом, що Самостійна Україна—це значить гетьманщина, це значить Павло Скоропадський чи Петлюра, якого боронитимуть од українського трудового народу німецькі багнети, вся ця зручна праця, яку наші агіатори виткали густою сіткою, тає напружила селянську масу, що вона не витримала, і в південно-захадній частині Київської, а також у Подольській губ. вибухнули народні повстання проти Петлюри, і його армія вся була знищена без жодного труда з боку червоної армії. Ось що значать гарні агіатори. Готовуючись нині до третього походу на Вкраїну, Рада Народних Комісарів за прикладом минулих літ, в авангарді посилає вас, товариші-агіатори. Рада Народних Комісарів дуже сподівається, що ви „не посправіте землі русской“, для полегчення ж вам вашої роботи я покладаю собі за товариський обов'язок дати вам деякі вказівки.

Ні для кого не таємниця, що не Деникін примусив нас покинути межи України, а величезне повстання, що його підняло проти нас українське сите селянство. Комуну, череззвічайку, харчові відділи, комісарів-жидів знепавнідів український селянин всією душою. Прокинувся в ньому вільний дух запорожського козацтва і гайдамаків, що спав сотні літ. Це страшний дух, який кипить, бурлить, як сам грізний Дніпро на своїх цорогах і примушує Українців творити чудеса хоробрості. Це той самий дух вільності, який давав українцям надлюдську силу на протязі сотень літ воювати проти своїх гнобителів— поляків, москалів, татарів і турків і мати над ними близкучі перемоги. Тільки безкрайя довірчість і податливість, а також брак свідомості необхідності постійної, міцної спайки всіх членів держави не тільки на час війни, кожний раз зводили на нівець всі завоювання українців. Тому вони рано згубили свою самостійність і живуть то під Литвою, то під Польщою, то під Австрією й Росією, виявляючи з себе дуже цінну частину цих держав. Ці побутові особливості вдають українців необхідно памятати кожному агіаторові, і його успіх буде забезпечений. Помягайте, також, що так чи інакше, а нам необхідно повернути Україну Росії. Без українського вуглю, заліза, руди, хліба, солі, Чорного моря—Росія існувати не може: вона затхнеться, а з нею і радянська влада і ми з вами. Ідіть же на роботу тяжку, відповідальну роботу.

Конкретно ваше завдання полягає в цьому.

1. Не навязувати українському селянству комуни до того часу, поки наша влада там не зміцніє.

2. Обережно заводити її в колишніх маєтках під назвою артілів або товариств.
3. Запевняти, що в Росії нема комуни.
4. Наперекір самостійникові Петлюрі та іншим говорити, що Росія також визнає самостійність України, а є з радянською владою, а Петлюра продас Україну буржуазним державам.

5. З огляду на необхідність обезбронення всіх повстанців, щоб вони знов не повернулися проти нас, треба рішучо запевняти, що серед повстанців більшість денікінців, буржуїв та кулаків.

6. Трудніш справа стоять з Петлюрою, бо українське селянство на него одного покладає всі свої надії. Треба бути обережним. Тільки дурень або провокатор по всіх усюдах буде твердити, що ми воюємо з Петлюрою. Іноді, поки ще Денікін не розбитий дощенту, краще пускати чутки, що радянська влада в союзі з Петлюрою.

7. Коли будуть випадки грабунків в червоній армії, то їх необхідно звалювати на повстанців і петлюрівців що йдуть до червоної армії. Радянська влада поволі розстріляє всіх петлюровців, махновців і повстанців, тому, що вони шкідливі елементи, і це буде явним доказом не тільки грізної революційної дієцілії, але й сувереною карою за грабунки.

8. З огляду на необхідність для радянського уряду вивозити хліб з України-ваши обовязок, товариші, зажувати селянам, що хліб візьмуть тільки у кулаків і не для Росії, а для найбідніших українських селян, для робітників і червоної армії, яка вигнала Ценікіна з України.

9. Старайтесь, щоб в ради та „Ісполкоми“ ввійшла більшість комуністів і співчуваючих.

10. Уживайте всіх заходів для того, щоб на Всеукраїнський Зізд Рад не попали такі представники од волости, які можуть приєднатись на Зізді до наших ворогів і таким чином обрати уряд України не з комуністів-більшовиків.

Ідучи тепер на працю на Вкраїну, памятайте, що вам тут говорили, не забувайте цих моїх десяти заповідів: вони дуже вам допоможуть, крім того знайте, що для досягнення мети всі засоби гарні. А чі на хвилину не забувайте, що Україна мусить бути нашою, а нашою вона буде згідь тоді, коли буде рядянською, а Петлюра вилетить з пам'яті народу назавжди.

Бажаю вам повного успіху і щасливої дороги!

Повстанчий рух на Україні.

Відень 24 липня 1920 р. Українське Прес-бюро доносить:

Кубанці супроти більшовиків.

Кубанці повстали проти більшовиків, зайняли Таганрог, Новоросійськ і сполучилися з армією Врангеля, за умовою, що той визнає самостійність Кубані й України.

Українська армія за продовження війни з більшовиками.

Представники усіх частин з'явилися у Головного Отамана Петлюри і засвідчили, що українська армія не перестане воювати з російськими наїздниками аж до цілковитого звільнення українських земель від ворога. Українська армія не може залишатися без допомоги українського народу, який підняв оружне повстання проти більшовиків.

Вчинок українських козаків в Камянці Подільськім.

21 липня відділ чорношличників прорвав більшовицьку лінію за Збручом, заскочив до Камянця, винищив більшовицьких комисарів і цілу „чрезвичайку“ і повернув до своєї позиції.

Повстання на більшовицькому запіллі.

Ціла Херсонщина — проти більшовиків. Один відділ, так званий „Чорна Хмаря“, силою 25 тисяч людей, зайняв узлову ст. Бірзулу, знищив залізничну колію на протязі Одеса Жмеринка одночасно сіючи на більшовицьких тилах знищення. Овручський, Мозирський, Радомисльський повіти (останній під керуванням повітового комісара), повстали проти більшовиків. Більшовики заграли з фронту дві дивізії кавалерії Буденного з метою подавлення повстання. Але значна частина кіннотчиків порозумілася з повстанцями і перейшла на їхній бік. В армії Буденного розклад. Солдати ремствуєть: „Досить уже панування Леніна, Троцького та жидів.“

На Україні більшовики тримаються лише по більших містах. По селах та містечках більшовиків нема зовсім.

Звіт Польського Генерального Штабу.

Дня 5 серпня.

На північ від Остроленки бої в районі Мішинця.

Поміж Остроленкою і Бугом наші відділи стримують величезний натиск ворога в районі Червинці Острова.

На схід від Дрогичина бої з ворожими відділами, що перекинулись на лівий берег Буга.

Між Дрогичином і Берестечком контраступом, що почався від трьох днів, ворога відперто на північний берег Буга. Бої були тут страшенно завзяті. В боях особливо визначилися відділи 14 Великопольської дивізії. Завзяті атаки ворога в районі Берестечка і на південь від нього з мусили наші відділи залишити Моронець і Тарисполь. За володіння цими місцевостями провадяться бої далі. Бої на схід від Брод продовжуються.

На Сереті відперти більшовицькі атаки.

Дальший контраступ українських відділів успішно розвивається.

Спроба списів.

Одна з кінних частин 3-ої Стрілецької Залізної дивізії, Генерала-Хорунжого О. Удовиченка, отримала партію нових гарних списів. Роздача списів відбулася увечорі, 18 липня б. р., у с. Тлустенька, що на захід від ст. Гусятин. Списи були такі близкучі, що козаків аж настерплячка брали — скоріше спробувати їх на більшовицьких ребрах. При перегрупованні військ, вищезгадана З. С. Залізна дивізія отримала відтинок фронту в районі м. Гусятина. 0 5 1/2 год ранку штаб дивізії одержав наглу вістку про те, що на лінії фронта Гусятин — Бриж ударної більшовицькій відділ, прорвавши у двох пунктах лінію фронта, атаковує с. Сидорів. (Про цей бій була коротенька звістка у звідомленні польського штаба). Ще через деякий час отрималася відомість, що більшовики с. Сидорів здобули і зараз же вирушили на с. Кривенька; що в тому селі геройчно-буться один курінь польської піхоти, штабова команда одної із українських брігад і що боєм управляє, з нашого боку, полковник Шандрук.

Положення наших було незвичайно критичне. Більшовики напали з усіх боків і цілком несподівано, при чому в бій зразу пустили піхоту, кінноту і усе це підтримали короткою, але енергійною гарматною підготовкою.

Знавець більшовицького метода війни, генерал О. Удовиченко, отримавши усі ці відомості, вмітно склав коротенький але влучний план ліквідації цієї більшовицької гастрою. Одночасно він пригадав собі вищезгадане жадання своїх кіннотчиків зробити „спробу списів“...

Українська кіннота, ві своїми новими піками, отримала короткі, ясні і зрозумілі накази від генерала.

Кіннота виїхала. Генерал, сівши на коня, разом зі своїм осаулом і лжурою, виїхав керувати боєм.

Через 45 хвилин бій — „спроба списів“ був скінчений. На бойовиську валялися проколоті новими списами української кінноти, більшовицькі трупи, а на списках помаленьку запікалась ще тепла кров гнобителів незалежності українського народу. Генерал, подякувавши своїм орлятам за гарну „спробу списів“, наказав лжурі своєму дати йому вмиватися.

Осаул відіїхав до штабу, аби передати біжу чі розпорядження по дивізії

Стрілець Залізної дивізії

А. К.

Почесний дар військові.

Місяць тому до армії Омеляновича-Павленка привезено два великі прапори, які почесний дар хороброму українському козацтву від турецького і грецького урядів. В супровідному листі було зазначено, що прапори ці надсилаються на знак високої пошани до Українського війська за його самоотвержену боротьбу з запеклими ворогами. 18 липня відбулось урочисте посвячення прапорів у присутності військових частин і численої публіки.

Генер. Павленко в промові до козаків підкреслив, що настав уже час, коли навіть далекі сусіди зацікавились боротьбою української нації за її незалежність, а цими подарунками зазначають свою щире співчуття цій боротьбі.

Турецький прапор, шитий золотом, облямований золотими китицями і оздоблений українським гербом не середині; грецький прапор темно блакітного кольору, теж з гербом України і з зубчастим орнаментом по краях.

НОВИНИ.

Голова Військової Місії Генерал Зелінський цими днями був у Голові Франко-англійської військової Комісії генерала Вейгана.* Ген Вейган живо цікавився українською справою взагалі і українського війська зокрема Ген Зелінський дав йому докладні інформації про стан українського війська, і Ген. Вейган обіцяв бути корисним українському війську.

* Генерал Вейган Начальник Штабу Маршала Фоша.

Українська Військова Місія в Бельгії.

Цими днями відіхала до Бельгії Українська військова Місія. В склад Місії входять Генерал-Хорунжий Осецький, підполковник Піленко, сотник Дідунек і хорунжий Левинський.

СПИС

**старшин і козаків 6 Стрілецької дивізії, за-
битих і ранених в боях з більшовиками.**

ЗАБІТИ:

1. Пор. Клокун Семен, к-р I сотні 50 кур. з Київщини 3 | VI під Пергою 2. Хор Говорун Василь, кулем. сотні 49 кур. з Полтавщини Прилуцького повіту, 2 | VII 1920 під Пергою. 3. Пор. Злочівський Іван, к-р Таращанських повстанців в 46 курінія, з м. Таращі, 4 | VII 1920, під Пергою. 4. Хор. Аверченко Федот, повстанч. сотні, 46 курінія з м. Таращі, 4 | VII 1920, під Пергою.

Всіх чотирьох поховано в Журжовичах.

**Стрільці, вбиті 2 | VI 1920 біля Жито-
мірського шосе, поховані в с. Гавронщині.**

5. Тяжкий Олекса. 6. Абрамов Данило, 2 сотні 50 кур.

Стрільці, що впали в боях під Пергою:

7. Бунч. Кот Адам, I сотн. 46 кур., Звягельського пов., волости Емельчин. 8. Поноч вський Віталій, повстан. сотні, 46 кур., з Київщини. Звенігор. пов. Неморожської вол. 4 | VII 1920. 10. Коненко Федір повст. сотні 46 кур. Таращанськ. пов. Ківшовецька вол. с. Губи, 4 | VII 1920. 11. Ружино Михайло повст сотн., 46 кур. з Чернігівщини. Остерськ. пов. Броварськ. вол. 4 | VII 1920. 12. Григорашин сотн., 46 кур. з Поділля. Ольгопольськ. пов. м. Миастківка, 4 | VII 1920. 13. Ройовий Костеневич Петро, I сотн. 47 кур. з Віленщини. Чілєнгани 4 | VII 1920. 14. Бондарчук Василь I сотн., 47 кур. пов. Умань, 2 | VII 1920. 15. Салогуб Михайло 8 сот. 49 кур. з Галичини, пов. Збараж с. Стриївка, вбитий випадково під Васьковичами 19 | VI 1920. 16. Швець Кузьма I сотн. 47 кур. пов. Бердичів, 4 | VII 1920 р. 17. Аністрапенко Олекса, 2 сот. 47 кур. пов. Київ, м. Ржищів 4 | VII 1920. 18. Вовчук Андрій 2 сотн. 4 курс. губ. з Харківщини. Ізом. пов. м. Славянська, 4 | VII 1920. 19. Рудаків Федір 2 сотн. 47 кур., з Полтавщини. Кобеляцького повіту с. Улянівки, 4 | VII 1920. 20. Юрченко Горлій, скоростр. сотн. 50 кур. 8 | VII 1920. 21. Зощенко Іван I сотн.. 50 кур., 5 | VII 1920.

РАНЕНІ — під Пергою:

1. Пилк. Будний Анатоль ком. 46 кур. 8 | VII. 2 Сотн. Рогульський Іван, ком. 47 кур. 3. Скачківська-Сушко прч. Христина, лікарь, 46 к. 27 | VI. 4. Семенюк Петро прч. I сотн. 47 к. 5. Гладкий Дмитро хор. повст. сотні 46 кур., 4 | VII. 6. Штунан Грицько підп. I сотн. 46 кур. 5 | VII. 7. Нах Іван підхор., в. о. лікарь 46 кур. 4 | VII. 8. Ленський Семен. Теодорович Пестер стр. 10. Кривавівський Іван стр. 11. Перецьчук Віктор 2 с. 12. Новосад Дмитро. 13. Левчинський Поляка ря. 14. Радченко Василь. 15. Малченко Олекса. 16. Карсин Йосип. 17. Роскішний Микола, юнак. 18. Чердячук Роман, стр. 19. Облань Петро ройов. 20. Учинський Михайло, ройов. 21. Сухоребрук Сезон ройов. 22. Галкин Кость, стр. 23. Шекура Василь, 24. Денесюк Петро. 25. Буряків Гриць. 26. Скрипник Павло. 27. Плюцишин Микола. 28. Коваленко Митрофан. 29. Гунуляк Ігнат. 30. Григоренко Микола ройов. 31. Курінний Самуїл стр. 32. Маненко Олекса. 33. Сміщук Макар. 34 Синак Грицько. 35. Дмитренко Микола. 36. Свірід Микола. 37. Кудерський Микола чот. 38. Глатив Кузьма стр. 39. Сергієв Юстин. 40. Яровий Федір чот. 41. Островський Пилип стр. 42. Кондратюк Клім. 43. Остапчук Марко. 44. Колодарний Пилип. 45. Антіпів.

Редактує Редакційна Колегія

